

Nr 1 2024

- ▶ Åarjelsaemien gærhkoepiaerie
- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamiskt kyrkblad

**Daerpies
Dierie**

Eva Forsgren:

”För mig handlar kampen om att stöta renägare

Porträtt sid 8

**Gærjah
noeride**

Bielie 7

**Konstprojeckt
inleddes**

Sid 16

**Avtaler inngått
på Fosen**

Side 5

Forsoning – ein sak for meg eller for andre?

For snart to år sidan vart det arrangert ein konferanse i Oslo i forbindelse med arbeidet til Sannings- og forsoningskommisjonen. Tittelen på konferansen var ”Forsoning uten majoritetsbefolkning?”. No, eit knapt år etter kommisjonsrapporten vart lagt, ser vi noko av responsen rapporten har fått. I dagspressa var rapporten interessant ein dag eller to. Lengre enn det er det få saker som når opp.

Behandling i Stortinget tek tid. Det er lange prosessar og prosedyrar. Ein kan lett bli utolmodig. Men å snu opp-ned på ein politikk og eit tankesett makta i samfunnet har styrt etter i 150 år tek tid. Dessverre fører det til urett framleis får skje. Men no er det ingen som kan sei at det er ukjent. Rapporten er der, mange har lest, og mange vil få høyra. Både journalistar og politikarar har no eit

dokument å forholde seg til, sjølv om den skriftlege høyringa sikkert har påpeika feil og manglar.

DET ER GODT at Den norske kyrkja har lese kommisjonsrapporten og vil handla ut frå den. Så vil tida visa kor mykje kyrkja torer å opna opp for samiske og andre tradisjonar og praksisar. Og kanskje skal ikkje kyrkja, verken i Noreg eller Sverige, ha det namnet den har. For er kyrkja norsk eller svensk? Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland heiter søsterkyrkja vår i aust.

I Sverige har òg forsoningsarbeidet teke tid. Det kan sjå ut til at Svenska kyrkan er meir forkant enn Riksdagen, men der har òg ein Sanningskommisjon starta arbeidet. Svenska kyrkan sitt arbeid med Nomadskolbok, Vitbok og De åtta åtaganden er grundig og har teke lang tid.

Det er mykje som skal og må bli erkjent, bygt opp att, kanskje bli

Å erkjenna urett og ein vanskeleg situasjon er ikkje det same som å godta at det er slik.

kompensert. Det er berre rett og rimeleg at offentlege styremakter prioriterar dette arbeidet. Og eg ser gjerne at kommunane les rapporten og ser på si rolle i fornorskinga og moglegheiter for forsoningsarbeid.

MEN DET ER òg moglegheiter ein kan gripa sjølv. Å erkjenna urett og ein vanskeleg situasjon er ikkje det same som å godta at det er slik. Det kan vera eit startpunkt for å finna kva ein sjølv kan gjera, bruka ressursar ein har. Gå saman med vilje til å utfordra seg sjølv – og omgjevnadane. Korleis kan eg vera med å skapa eit livskraftig samisk samfunn? Korleis kan eg vera med å styrka og utvikla samisk kultur og språk? Kan eg utvida mine eigne kunnskapar og evner? Og om eg ikkje er spyspiss, kan eg vera ein god støtte for andre?

Einar Sørliid Bondevik

GIE JIH GUSNIE ÄRROEMINIE

SVERIGE

Samiska rådet inom Svenska kyrkan

Kontaktperson: Erik-Oscar Oscarsson
Mobil: 070-253 59 78
E-post: erikoscar1954@gmail.com

Svenska kyrkan nationell nivå

Handläggare för samiska frågor:

Lisbeth Hotti
Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala
Tel: 018-16 94 91
E-post: lisbeth.hotti@svenskakyrkan.se

Sydsamiskt arbete i Härnösands stift

Stiftsdiakon och samordnare för samiskt kyrkoliv:

Susanne Karlsson, Härnösands stift, box 94, 871 22 Härnösand
Telt: 0611-254 42
E-post: susanne.karlsson4@svenskakyrkan.se

NORGE

Samisk kirkeråd

Generalsekretær: Kristina Labba, postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 478 92 801

E-post: kl286@kirken.no

Leder: Sara Ellen Anne Eira

Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd: Oddvin Bientie

Saemien åålmegeaerie SÅR/ Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.kirken.no/saemien-åålmege

E-post: samiskmenighet@kirken.no

Leder: Sara Katarina Åhrén

E-post: sara.katarina.ahren@helgelandssykehuset.no

Medlemmer: Ida Therese Storslett, Laila Anita Otervik, Aud Renander og prest Einar Sørliid Bondevik.

Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien åålmegea beajetje æejvie/ daglig leder i samisk menighet i sørsamisk område: Monica Kappfjell

Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid

Mobil: 993 49 477

E-post: mk924@kirken.no

Prest i sørsamisk område

Einar Sørliid Bondevik, Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana

Mobil: 474 53 902

E-post: eb788@kirken.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område:

Bertil Jönsson, Dergaveien 57, 7898 Limingen

Mobil: 994 88 827

E-post: bj439@kirken.no

Trosopplærere:

Margrethe Kristin Leine Bientie

Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd

Mobil: 412 88 227

E-post: mb789@kirken.no

DAERPIES DIERIE

► Sørsamisk kirkeblad

► Sydsamiskt kyrkoblod

► Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år genom ett samarbeide mellom Härnösands stift och Nidaros bispedømmeråd samt med stöd av Sametinget i Norge.

Adress: Sørlandsveien 54,

N-6824 Mo i Rana, Norge

Telefon (mobil): 0047 474 53 902

E-post: dd@samiskmenighet.no

Prenumeration under 2024: 190 SEK.

Avgiften betalas när faktura kommer.

Adressändring och prenumeration:

Kontakt redaktör:

dd@samiskmenighet.no

Grafisk form & repro: Verbum AB

Tryck: Pressgrannar AB, Linköping, 2021

SAMISKA VINJETTER

Orre saernieh: Nyheter

Gieries lohkiyh!: Kära läsare!

Noere almetjh: Barn, ungdom

Guvvie: Porträtt

Doen jih daan bijre: Lite av varje

Guktie ussjedem: Hur jag tänker

Åssjalommesh: Tankar, andakt

Gie jih gusnie ärroeminie: Vem och var

Kultuvre: Kultur

Redaktion:

Redaktör, Norge:

Einar Sørliid Bondevik,

adress samma som ovan

Ansvarig utgivare, Sverige:

Anneli Hällgren, Härnösands stift,

box 94, 871 22 Härnösand

E-post: anneli.hallgren@svenskakyrkan.se

Redaktionsråd: Birgitta Ricklund, Sylvia

Sparrock, Lisbeth Hotti, Kajsa Åslin,

Sofia Strinnholm och Bertil Jönsson

Texter och bilder:

Material till nummer 2/2024 skickas

senast 13 maj 2024 till

dd@samiskmenighet.no

dd@samiskmenighet.no

Fler samiska texter finns på:

► www.svenskakyrkan.se/

harnosandsstift/

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.svenskakyrkan.se

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.kirken.no/saemien-åålmege

FÖRSTA SIDAN

► Eva Forsgren, Uppsala, brinner för alla samiska rättigheter. Foto: Gustaf Hellsing

Opplever du samehets?

Facebookgruppen ”Dokumenter Samehetsen” ble startet i 2017. Bakgrunnen var stadig mer hets knyttet til arealinngrep og interessekonflikter. Den viste stor kunnskapsløshet om samer, herunder historie, kultur, næringer og samfunnsliv.

Dessverre er mange samer vant til å måtte tåle en viss grad av hets. Det skal mye til før vi velger å heve vår røst og si at dette ikke er greit.

Samehets er en rekke hendelser som legger seg lag på lag i vår bevissthet. Slike erfaringer gjør noe med folk. Man kan oppleve frustrasjon, sinne, fortvilelse, angst og kjenne på usikkerhet for fremtiden.

Miha-undersøkelsen viste at 3 av 4 unge samer opplever diskriminering (K.L.Hansen). Slik skal det ikke være.

AV OG TIL er samehets så alvorlig at det bør anmeldes til politiet. Men ikke all samehets, uansett hvor vondt det er, er straffbart. Da er det viktig å diskutere videre steg. Om det ikke er straffbart, bør det likevel adresseres. Skole og arbeidsmiljøer er eksempel på steder der det skal være trygt å oppholde seg.

Det er ikke i vår kultur å klage høyt eller å prate mye om slike tema. Det er likevel viktig å snakke med noen man stoler på, støtte hverandre og ikke bære på fortvilelse og frustrasjoner alene. Av og til kan man gå seg fast i negative tanker og følelser. Da er det viktig å be om hjelp fra profesjonelle, som f.eks. SANKS.

Det er fint å se at så mange unge aktivt slår tilbake mot samehets. Samtidig så er det viktig å minne unge samer på å ikke fokusere for mye på netthets. Mange netttroll er ikke mottagelig for saklig argumentasjon. Å bruke for mye energi i kommentarfelt kan avle frustrasjon, uro og negative tanker. Det er viktig å beskytte seg selv, ellers vinner trollene.

Hanne Svinsås Magga
Rådgiver og psykiatrisk sykepleier RVTS Midt

Illustrasjonsfoto: Den norske kirke

Utvalget mener at samisk teologi og åndelighet må komme på dagsordenen i Den norske kirke.

Vil styrke samisk kirkeliv

Et utvalg har vurdert hvordan samisk kirkeliv kan styrkes i Den norske kirke. De anbefaler blant annet å opprette nye kategorialmenigheter og at samiske perspektiver må inkluderes på alle nivåer.

– Kirka har en lang tradisjon med å kjempe for minoriteters rettigheter helt fra bibelsk tid.

Det sier Oddvar Andersen, som har ledet et utvalg som har vurdert hvordan samisk kirkeliv kan styrkes i Den norske kirke. Utvalget leverer sin rapport 1. mars. Les rapporten her.

Utvalget anbefaler å opprette to nye samiske kategorialmenigheter, en lulesamisk/pitesamisk kategorialmenighet, og en nordsamisk/skoltesamisk kategorialmenighet. Utvalget viser særlig til den samiske kategorialmenigheten i sørsamisk område, Saemien Åålmege. Erfaringen herfra er at samisk kirkeliv i denne regionen har fått et betydelig løft etter opprettelsen i 2015. Den norske kirke har forpliktet seg til å ta vare på samisk kirkeliv, og etablering av to nye samiske kategorialmenigheter er et naturlig skritt i retning å styrke samisk kirkeliv. Utvalget mener også at kirken må prioritere å tilby kirkelig ansatte kompetanse i samisk språk og kultur. Dette er avgjørende for å sikre en forståelse og respekt for samisk trosliv. Dette handler også om å bevisstgjøre kirkelige ansatte om samisk historie og kultur.

SANNHETS- OG forsoningskommissjonens rapport fra 2023 skriver at ulike samfunnsaktører som er berørt

av kommisjonens gransking har et selvstendig ansvar for å ta et oppgjør med egen historie og praksis, og slik legge til rette for forsoning. Utvalgsleder Andersen mener endringer i kirken må til for at forsoning skal kunne skje:

– Særlig i lys av Sannhets- og forsoningskommissjonens arbeid må samisk kirkeliv likestilles med kirkelivet ellers. Det krever en rekke endringer både formelt og ikke minst holdningsmessig, på mange områder i kirkelivet og i samfunnet rundt oss. Det er også slik at forsoning vil måtte skje over tid.

SAMISK UTVALG mener at Den norske kirke, som har forsoning som en sentral del av sin virksomhet, bør bidra i forsoningsarbeidet som samfunnet står overfor i årene framover.

Utvalget mener at samisk teologi og åndelighet må komme på dagsordenen i Den norske kirke. Den samiske teologen Tore Johnsen har gjort banebrytende arbeid på disse områder. Utvalget mener at kirken må legge til rette for flere arenaer

hvor samisk teologi og åndelighet blir tematisert. Utvalget mener at samiske stemmer og perspektiver må inkluderes på alle nivåer i kirken, fra lokale menigheter til kirkens ledelse.

Den norske kirke skal verne og fremme samisk kirkeliv, og målsetningen er at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig. Samisk kirkeråd ble opprettet i 1992, og har vært viktig for utviklingen av samisk kirkeliv i Den norske kirke. Etter at Den norske kirke og stat ble skilt i 2017, så har kirken sett på hvordan organiseringen bør være. I 2022 fattet Kirkemøtet et prinsippvedtak om arbeidet med kirkelig organisering. Vedtaket inkluderte et punkt som sier at samisk kirkeliv skal styrkes.

KIRKERÅDET VEDTOK i desember 2022 å opprette et samisk utvalg. I februar 2023 oppnevnte kirkerådsdirektør Ingrid Vad Nilsen de ni utvalgsmedlemmene. Rapporten leveres til Kirkerådet 1. mars. Leder i Kirkerådet, Kristin Gunleiksrud Raaum, ser frem til å lese rapporten:

– Kirken har, som del av statsapparatet, tatt aktivt del i forsoningspolitikken. Vi må nå sørge for at urett må opp i lyset og inn i erkjennelsen. Derfor jobber vi nå systematisk med hva vi kan gjøre.

Bidraget fra samisk utvalg er viktig både med tanke på erkjennelse og hvordan vi kan styrke samisk kirkeliv, som ledd i kirkens forsoningsarbeid.

Fotnot: Artikkelen er først publisert på kirken.no

”Særlig i lys av Sannhets- og forsoningskommissjonens arbeid må samisk kirkeliv likestilles med kirkelivet ellers.

Oddvar Andersen, utvalgsleder

Birgitta Ricklund, ordförande i sameföreningen, och biskop Eva Nordung-Byström vid tavlan av feministen Elsa Laula, som överlämnats till Orrestaare saemien sibrie.

Foto: Maria Eddebo Persson

Samisk mässa inledde biskopens rundresa

En storslagen samisk mässa i Örnsköldsvik var starten på biskop Eva Nordung-Byström resa runt i stiftet för att fira gudstjänst i alla kontrakt innan hon går i pension i september.

I samband med gudstjänsten skänkte Härnösands stift en av tavlorna som var med vid försoningsgudstjänsterna i Uppsala och Luleå till Orrestaare saemien sibrie.

Det var många som ville delta i den samiska mässan i Örnsköldsviks kyrka som inleddes med en berörande jojk av Krister Stoor. Koret i kyrkan var vackert smyckad med samiska föremål, textilier, renskinn och den sydsamiska bibeln. Första psalmen "Aarede gaskoeh vaerieh" ("Morgon mellan fjällen") sjöngs på sydsamiska av gudstjänstdeltagarna. Gudstjänsten som helhet

var trespråkig och alla psalmer, textläsningar och körsånger var på nord- eller sydsamiska.

– Det var fantastiskt att få vara med. Att få översköljars av samiska sånger och psalmer. Att vi samer får synas. Det var tur att jag inte skulle jojka under nattvardsutlandet. Jag hade inte kunnat det för jag var så rörd, säger Krister Stoor, jojkare.

Dagen till ära hade en kör bestå-

ende av närmare hundra korister satts ihop från flera av församlingarna i Örnsköldsvikstrakten. Kören sjöng musik ur Frode Fjellheims mässa "Aejliens Gaaltje". De avslutade gudstjänsten med att sjunga den mäktiga sången "Vuelie", som fick internationellt genombrott när den var med i Disneyfilmen "Frost". Taket nästan lyfte från kyrkan när sången ljöd.

EFTER MÄSSAN GICK gudstjänstdeltagarna till församlingshemmet där det väntade kyrkkaffe. I församlingssalen väckte en stor tavla uppmärksamhet. En tre meter hög tavla med en samisk kvinna avbildad, Elsa Laula, som är skapad av konstnären Anders Sunna.

Det var en av de tre tavlorna som var med i Uppsala domkyrka och Luleå domkyrka, då det samiska folket bads om ursäkt för historiska oförrätter.

Dessa tre kvinnoporträtt har efter försoningsgudstjänsterna fått

Örnsköldsviks kyrka var så gott som fullsatt när den samiska mässan firades i början av februari.

Foto: Maria Eddebo Persson

nya hem i Luleå stift, Västerås stift och Härnösands stift.

Härnösands stiftskansli valde att skänka tavlan till Orreastaare saemien sibrie (Örnsköldsviks sameförening) som hoppas på att tavlan ska hängas upp i kommunhuset.

– Vi vill att tavlan ska hänga på Kronan, stadshuset i Örnsköldsvik, så jag uppmanar alla här att skicka in e-förslag om det. Då kan det bli av, säger Birgitta Ricklund, ordförande i Orreastaare saemien sibrie.

BISKOP EVA NORDUNG-BYSTRÖM höll också ett kort anförande om sin tid som biskop och vad det samiska arbetet har betytt för henne. Hur det startade med ett urfolksseminarium i Uppsala i samband med biskopsvigningen och att hon därefter under sin biskopstid har engagerat sig i kyrkan och samhällets relation till samerna.

– Det känns fint att cirkeln sluts och att jag avslutar med en samisk mässa, säger Eva Nordung-Byström.

Den 14 september lägger hon ner biskopsstaven för att gå i pension, vid en högtid i Härnösands domkyrka.

Maria Eddebo Persson

Avtaler inngått på Fosen

To år og fire måneder etter at Høyesterett dømte vindkraftutbyggingen på Storheia og Roan ulovlig er det inngått avtaler for både Sør-Fosen sjetje og Nord-Fosen sjetje. Avtalene har blitt inngått etter mekling mellom reinbeitedistriktene og utbygger der også regjeringen har deltatt og tatt på seg ansvar for løsningene.

Avtalen for reinbeitedistriktet på Sør-Fosen ble inngått før jul, mens avtalen for Nord-Fosen kom først i mars. I begge avtalene forplikter staten seg på å skaffe tilleggsareal egnet for vinterbeite for reinbeitedistriktene. Departementet skriver på sin hjemmeside: ”Det tas sikte på at et areal skal kunne tas i bruk av Sør-Fosen sjetje vinteren 2026/27.” Den samme formuleringen er brukt i forhold til Nord-Fosen sjetje. I avtalene er det videre lagt inn økonomisk kompensasjon til reinbeitedistriktet slik reinbeitedistriktene også ble tilkjent i tingrettsdommen. Fosen Vind DA/Roan Vind kan drifte videre anleggene i konsesjonsperioden, men de kan ikke søke om forlengelse eller fornyelse av konsesjonen uten avtale med respektive reinbeitedistrikt.

OPPDRAGET MED å finne egnede område for vinterbeite er gitt til Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) som er et statlig forvaltningsorgan underlagt Landbruks- og matdepartementet. NIBIO skal kartlegge og vurdere alternative arealer med rangering av egnethet. For begge reinbeitedistriktene er det tydelig sagt at slike areal skal gi grunnlag for god dyrevelferd og må ligge i akseptabel transportavstand. For Sør-Fosen er kriteriene videre at de må ligge utenfor det samiske reinbeiteområdet, utenfor rein-driftsområdet i Trollheimen og bør i tillegg ligge utenfor villreins leveområder. Oppdraget skal ferdigstilles i en rapport som skal overleveres til Energidepartementet (tidligere Olje- og energidepartementet) i august 2024. Mange er spente på hvor et

slikt område kan finnes og hvilke ordninger staten må gå inn på for å leie dette.

I intervju med Adresseavisen sier leder i Sør-Fosen sjetje at de inngikk avtalen for å slippe å stå i saken i ytterlige år. Men han mener at avtalen gir grunnlag for reindrift også i fremtidige generasjoner. Han holder frem tilleggsareal for vinterbeite som det aller viktigste i avtalen, men også vetoretten i forhold til utvidet drift av vindkraftanlegget.

I pressemeldingen fra Nord-Fosen sjetje er det tydelig at avtalen også her er inngått for slippe videre prosesser. De skriver:

– Vi skulle gjerne ha kjempet videre for å vinne på nytt i Høyesterett, både for vår egen del, for andre reindriftsutøvere og for rettsstaten, men da ville reindrifta i mellomtida gått under.

I ET BREV før jul skrev Nord-Fosen sjetje til statsminister Støre skrev de følgende (gjengitt på nrk.no):

”Det er viktig å forstå at Nord-Fosen siida [sjetje/reinbeitedistrikt] forhandler med en ’pistol mot tinningen’. Siidaen er gjentatte ganger opplyst fra OED og utbyggerne at alternativet til et forlik er at det fattes et nytt forvaltningsvedtak (av OED), og at dette uansett vedtakets innhold vil ende med mange nye år i domstolene, mens Roan vindkraftverk blir stående. ... Dette er et voldsomt og urimelig pressmiddel mot siidaen. Et slikt utfall vil innebære et nytt menneskerettsbrudd. Det er i strid med reparasjonsplikten, samt statens selvstendige plikt til å sikre reindriften.”

Selv om saken nå har fått en løsning, virker det klart et den vil bli videre drøftet politisk og juridisk. Noen partier på Stortinget har tatt til orde for en uavhengig gransking av departementets håndtering av Høyesterettsdommen. Jusprofessor Kirsti Strøm Bull sier til avisa Vårt Land at prosessen etter høyesterettsdommen virker som en omkamp fra statens side.

Einar Sørliid Bondevik

FAKTA

Aktivist og feminist

Elsa Laula Renberg var en samisk ledargestalt i början av 1900-talet. Hon valdes år 1904 till talesperson för samer i Åsele, Vilhelmina och Lycksele. Att Elsa Laula kunde argumentera och var tvåspråkig gjorde att hon ofta valdes till taleskvinna. Hon utmanade makten och tog för sig i en tid då kvinnor inte ens hade rösträtt i Sverige. Elsa Laula var mycket aktiv i den samiska kampen för medborgerliga rättigheter och ordförande i den grupp som såg till att det första landsmötet för samer genomfördes år 1917.

Margareth Ranberg viser ulike pitesamiske kofter. Ektemannen Lennart Ranberg fortalte konfirmantene fra sin oppvekst.

Foto: Samisk kirkeråd

Dobbel konfirmantleir med Samisk kirkeråd

Samisk kirkeråd har det siste tiåret samlet samiske konfirmanter fra ulike deler av Saepmie og Norge til felles leir. Det er populært for ungdommene å møtes, og i år ble leirtilbudet kraftig utvidet.

Samisk kirkeråds konfirmantleirer har tidligere hatt et begrensning på antall deltakere. Med inntil 30 deltakere har man søkt å ha en lik fordeling fra nord-, lule- og sørsamisk område. Leiren ble

utvidet i 2023 med over 50 deltakere, og i år ønsket man å tilby leir for alle samiske konfirmanter.

Helga 16.-19. februar ble det derfor arrangert leir både på Tømmerneset leirskole ved Finnsnes og Sjunghatten leirskole ved Bodø. På hver leir var det tett på 60 deltakere i tillegg til unge ledere, språkmedarbeidere og voksenledere.

DE SAMISKE SPRÅKENE brukes mest mulig på leirene. Fordelingen av konfirmantene på de ulike leirene

har noe å bety for språk, men det er alltid flere språk i bruk på leiren. Det er et mål at konfirmantene skal bli kjent med andre samiske språk enn det de kjenner best. Flere konfirmanter har også flere samiske språk i mer eller mindre aktiv bruk.

- Et av høydepunktene med leiren var at flere opplevde å bruke samisk språk mer aktivt, forteller rådgiver i Samisk kirkeråd Sigrid Karine Paulsen.

Hun deltok på leiren på Sjungh-

hatten der konfirmanter fra Nordland og sørover deltok i tillegg til noen av konfirmantene fra Finnmark. På denne leiren var både nord-, sør- og lulesamisk i bruk. I tillegg ble det brukt pitesamisk i gudstjenesten.

LEIREN BLE HOLDT i pitesamisk område. Ekteparet Margareth og Lennart Ranberg var derfor invitert til å fortelle om sin oppvekst og om pitesamiske tradisjoner.

Einar Sørliid Bondevik

Brannbamsen Bjørnis på sørsamisk

Brannbamsen Bjørnis er en etablert kjendis i Norge. Nå kommer han på sørsamisk med navnet "Doesteles Duvrie". Bjørnis elsker å kjøre brannbil! I de oppdragene han er ute på i denne boka bruker han mange forskjellige kjøredoninger: stigebil, brannbåt, dronebil, sekshjuling og helikopter?

Daate dällejammhektæjja
"Doesteles Duvrie".

Dällejammhestasjovnesne barka!
Gusnie bijlh, vlnhtsh jlh jeatjah
gieltags voejtahkh Leah.

Dette er første gang Bjørnis finnes på sørsamisk, og han er oversatt av Siri Kappfjell Päiviö med bidrag fra familiemedlemmer.

- Äh, Njoktje! Datne joekoen tjaebpies musihkem darjoeh!
- Kähäng! Mijjiej laavlobe juktie vaeride vihth vovejnebe.
- Äh, plupp, plupp, man buerie datne aejverdh, Duvvehke! Buerie bäeteme bäästede Plaavejaavran. Datne ohtje gjire-joptsem sijhth?
- Aah äh, kläii käh, ä jemmede bielien, ovaaligan ijje! Manne guelien sijhthem! Viehkehth mannem jienge-biehkiem destie juhtedh guktie mahtam gueliej mietie tjuvviestidh.

Utdrag fra "Feeste Pluppen luvnie"

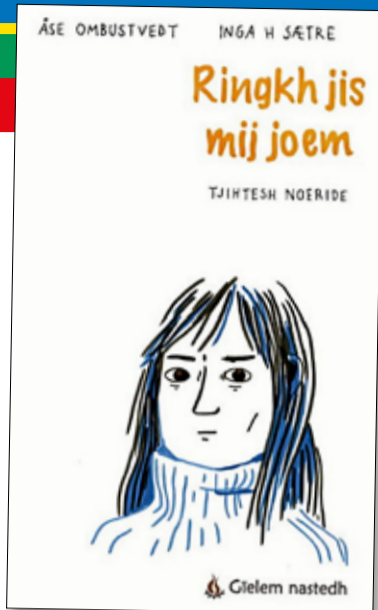
... og mer om Plupp

"Feeste Pluppen luvnie" ("Kalas hos Plupp") er den ättende Plupp-boka som kommer på sørsamisk (inkludert én løst oversettelse). På kjent vis vandrer Plupp rundt blant de ville dyra i fjellet, og høster mat fra naturen til seg og dyra. Handlingen i boka går fra vår til høst. Det er fremdeles Inga Borg som står bak Plupp-bøkene, og Marja Magdalena Joma har gjort sin andre Plupp-oversettelse.

DD/Trødelag fylkeskommune

Her finner du bøkene: Bøkene er tilgjengelige hos Saemien Sijte i Snåsa og Gaaltje i Östersund.

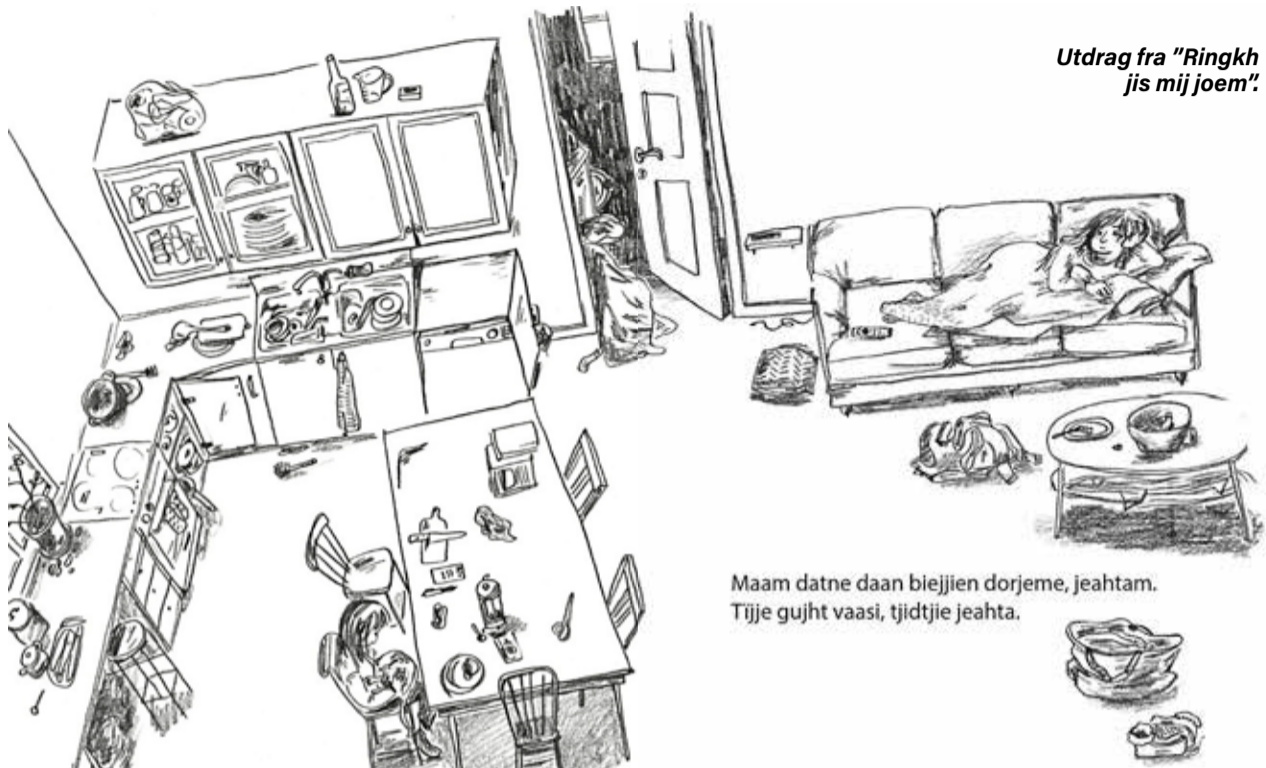
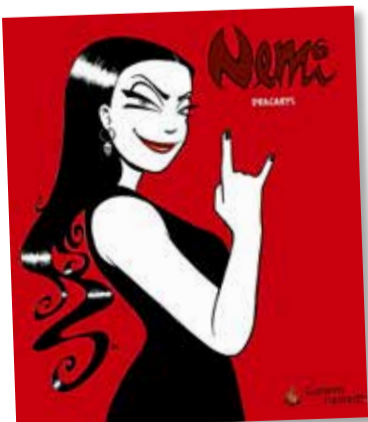
Ungdomsbøker med humor og alvor på sørsamisk

► Boka "Ringkh jis mij joem" ("Ring hvis det er noe") er ei kort ungdomsbok om et alvorlig tema. Tenåringen Emma sliter med ei mor som ikke stiller opp, og som mest sannsynlig er psykisk syk. Sânt er krevende å håndtere. Boka er skrevet i lettlest-form, eller som dikt, med ujevn høyremarg. Den er skrevet av Åse Ombustvedt og illustrert av Inga H. Sætre. Helen Blind Brandsfjell har oversatt til sørsamisk.

► Tegneserien "Nemi" av Lise Myhre slo gjennom i 1999, og ble raskt populær på flere språk. "Nemi" er både barnsligst, frekkest, mest naiv, mest kynisk, og veldig glad i snop, øl, heavy metal, drager og fantasy. Nå kommer hun for første gang på sørsamisk, i et stort utvalg på 160 sider, oversatt av Anja Labj. Boka har et annet ordforråd og en annen stemning enn mange bøker som er utgitt på sørsamisk og blir dermed en utvidelse av språket man til nå har kunnet lese i bøker.

DD/Trøndelag fylkeskommune

Her finner du bøkene: Begge bøkene er utgitt i samarbeid mellom Trøndelag fylkeskommune og Gielem nastedh og er tilgjengelige blant annet hos Saemien Sijte - saaemiensijte.no

Utdrag fra "Ringkh jis mij joem":

Maam datne daan biejjien dorjeme, jeahtam.
Tijje gujht vaasi, tjidjtje jeahta.

Utdrag fra "Nemi".

”Viktigast är att mitt samiska ursprung inte försvinner”

Uppsalabon Eva Forsgren är idag starkt engagerad i sin sydsamiska härkomst, men det var inte alldeles självklart att det skulle bli så från början. Det var först när barnen kom, som en längtan efter sydsamiskan tog fart.

Text: *Päivi Wiberg* Foto: *Gustaf Hellsing*

Evva Forsgren tar emot mig och fotografen Gustaf en kall februaridag i sitt hem i Uppsala. Vi blir fullständigt bländade av den vackra sydsamiska gaptan som hon bär.

– Jag sydde färdigt den till nationaldagen i går, berättar hon.

Nationaldagen hade hon firat på ett fullsatt Nordiska museet i Stockholm, där hon lyssnade på sin syster Ylva som höll ett lunchföredrag om jojk och framförde exempel på vuelieh, sydsamiska jojkar.

– På nationaldagskvällen repade jag med Solskensorkestern här i Uppsala, säger Eva och startar därmed ett livligt samtal med Gustaf om musikintresset som de delar.

Det ska visa sig att Eva Forsgren har många strängar på sin lyra och ett brinnande engagemang för det samiska ursprunget. Men vi börjar i det sistnämnda och återkommer senare till musiken i familjen, där förutom Eva och Ylva, flera är musiker.

FÖR EVA ÄR DET en sorg att hon inte fick med sig sydsamiskan gratis hemifrån. Hennes pappa är uppvuxen i Jovnevaerie sameby i Offerdal, men valde i trettioårsåldern att läsa till ingenjör och lämna renskogen.

– Pappas modersmål var sydsamiska, men när jag var barn pratade han alltid svenska hemma. Aahka och aajja trodde väl inte att sydsamiskan skulle överleva och talade inte heller mycket sydsamiska med oss. Det var synd, för det var ju både deras och pappas första språk och de hade kunnat prata det med mig, säger Eva.

Eva var mycket hos sin farmor och farfar och plockade ändå upp ett och annat sydsamiskt ord; vokabulär kopplat till de samiska kläderna, maten, renskötseln och kommandoord till hundarna. Det var allt. Sydsamiskan förblev ett hemligt språk för henne.

När hon växte upp pratade man inte mycket om att vara same. Rasismen från majoritetssamhället var påtaglig även då. Men Eva tycker att det sker mycket i dag i positiv riktning för samisk kultur och kamp för rättvisa.

PÅ MORSSIDAN HAR Eva en stor släkt i Skåne. På så sätt står hon mitt emellan det samiska samhället och majoritetssamhället. Det kan vara det som har banat vägen för hennes starka engagemang som förmedlare av samers liv och villkor.

– Det är den jämtländska delen som behöver mitt engagemang. I den skånska myllan växer det bra ändå. På kalvfället måste vi gödsla lite extra, säger hon.

Evas mamma var hennes största

– Grönt ovanför rött längst ner på koltan visar att jag är gift. Det där har varit lite olika men nu har vi bestämt hur det ska vara, säger Eva Forsgren.

Mönstret på kåsan har ett typiskt sydsamiskt flättningsmönster. Kåsan har Evas farfar tillverkat 1963, då hon var tre år.

supporter för det samiska och hon såg till exempel alltid till att barnen hade gaptan till olika högtider.

När Eva så småningom som vuxen flyttade från Jämtland till Uppsala och själv fick barn kom minnen och känslor från uppväxten tillbaka, och med dem längtan efter sydsamiskan. Hon bestämde sig för att nästa generation inte skulle uppleva samma förlust som hon.

EVA HAR BOTT i Uppsala sedan 80-talet med sin man och tre nu vuxna barn. Hon har jobbat i IT-branschen i hela sitt yrkesverkssamma liv.

– När mina barn kom, kämpade jag för att de skulle få hemspråksundervisning, för den möjligheten hade kommit då. Men äldsta barnet hann gå ut grundskolan innan kommunen förstod att vi egentligen hade kunnat använda internet för att få tillgång till sydsamiska lärare på distans. Bättre gick det för de två yngre dottrarna som nu är betydligt bättre på att tala sydsamiska än vad jag är, säger Eva.

Eva Forsgrens engagemang för sydsamiskan är så påtaglig att jag undrar var hon har fått sin drivkraft från?

– Det viktigaste för mig är att mitt samiska ursprung inte försvinner.

Eva är själv inte medlem i någon sameby, men hon står nära dem som är renskötare och är verkssamma i samebyar.

Barmklädet på gaptan visar att Eva kommer från området Offerdal i Jämtland.

” Det är den jämtländska delen som behöver mitt engagemang. I den skånska myllan växer det bra ändå. På kalvfället måste vi gödsla lite extra.

– För mig handlar kampen mycket om att de som är renägare ska ha stöd av oss andra.

EVA LEVER VERKLIGEN som hon lär. Hon är ideellt engagerad i Amnesty Sápmi och Samiska föreningen i Uppsala och brinner för alla samiska rättigheter

I Amnesty Sápmi sitter hon med i en referensgrupp hos Brottsförbyggande rådet som utreder rasism mot samer. Hon har också genomfört en hearing med samtliga riksdagspartier om återlämnningen av heliga föremål och samiska kvarlevor.

Sameföreningen i Uppsala var hon med och startade för fem år sedan.

– Det är skönt med en samisk förening där man bara kan få vara same. Där alla förstår en. Vi har till exempel slöjdfika. Mönsterkonstruktionskurs och koltsömnads-kurs har vi också haft.

Eva har också varit engagerad i kyrkan och varit med i kyrkokör.

– Jag ska vara samtalsledare i Vantörs församling i Stockholm, som kommer att ha en jojkkonsert med Krister Stoor och samtala om jojk i kyrkan. Min mamma tyckte att det borde vara mer glädje och dans i kyrkan. Och jojk är så rätt, tycker Eva också.

DÅ VAR VI TILLBAKA igen i intresset för musiken. Inte bara Eva och hennes syster Ylva är musiker, utan även brodern Ola. För två år sedan komponerade han melodislingor till den samiska nationalsången. De spelades in och har spelats mycket sedan dess.

– Självt har jag också översatt ”When you are smiling” till sydsamiska och uppfört den i en jazzversion på Reginateatern i Uppsala. Det var roligt, för det finns minnsann inte så mycket sydsamisk jazz, avslutar Eva.

Mittuniversitetet ger sydsamisk kurs

I sommar blir det möjligt att plugga sydsamiska vid Mittuniversitetet. Sommarkursen är universitetets första utbildning i det sydsamiska språket.

Mittuniversitetet kommer under året att tillsätta fyra nya tjänster som berör samisk utbildning och forskning. Det handlar om två forskartjänster, en handläggare för samiska frågor och en adjunkt i sydsamiska.

Redan för två år sedan tecknade Mittuniversitetet en avsiktsförklaring om att, genom forskning och utbildning, vara en del av eller samarbeta med det samiska samhället. Nyligen gjordes ett nytt treårigt samarbetsavtal med Stiftelsen Gaaltije.

Språkstipend til lærere

Utdanningsförbundet gir i år stipend til medlemmer som studer samisk eller kvensk. Stipendene er på mellom kr 5 000 og kr 30 000. Søknadsfrist er 1. mai. Se mer på utdanningsforbundet.no.

Stiftet runt innan stavnedläggningen

I september lägger biskop Eva Nordung-Byström ner staven för att gå i pension, efter närmare tio år som biskop för Härnösands stift. Med anledning av detta besöker hon under årets första månader stiftets fem kontrakt för att samla alla församlingarna i området till en gemensam gudstjänst.

– Jag har rest mycket i stiftets fyra landskap och träffat många medarbetare och församlingar. Därför känns det fint att få avsluta biskopstiden med att fira gudstjänst tillsammans med dem, säger hon.

I Örnsköldsviksområdet, Medelpad och Östersundsområdet har gudstjänsterna ägt rum, och två återstår att fira: Den 5 maj samlas Ådalens kontrakt i Härnösands domkyrka. Den 19 maj samlas Södra Jämtland-Härjedalens kontrakt i Bergs kyrka.

Stipendium till samisk människorättsorganisation

Den ideella föreningen Amnesty Sápmi mottar 2023 års stipendium från Kaija Anstensens minnesfond.

Stipendiet ska stötta föreningens arbete med att medvetandegöra allmänhet och beslutsfattare om hur markexploatering i Sápmi kan leda till kränkningar av samernas mänskliga rättigheter utifrån urfolksrätten.

– Det känns mycket hedrande att vi erhåller Kaija Anstensens stipendium. Det är ett erkännande för att vårt ideella arbete uppskattas och att vårt engagemang har betydelse, säger Amnesty Sápmis ordförande Erik Törnlund.

AMNESTY SÁPMI bildades 2019 som en sektionsgrupp inom människorättsorganisationen Amnesty Sverige och blev i november 2021 en egen förening inom svenska Amnesty.

Kaija Anstensens Minnesfond delar sedan 2011 årligen ut ett stipendium med syfte att främja samiska rättigheter och samisk kultur. Stipendiet uppgår till 30 000 kr.

DD

Suzanna Asp, medlem, Madeleine Körössy och Kerstin Andersson, styrelseledamöter i Amnesty Sápmi.

Foto: Anders Löwdin

FAKTA

Tidigare stipendiater

2022	Ella-Maria Nutti	2017	Lena Viltok
2021	Maj-Doris Rimpi, Inga-Wiktoria Påve	2016	Heidi Juliana Gauriloff
2020	Leila Nutti	2015	Carola Grahn
2019	Liv Aira, Marika Renhuvud	2014	Paul-Anders Simma
2018	Sara Ajnnak	2013	Silje Figenschou Thoresen
		2012	Elin-Anna Labba
		2011	Fia Kaddik

Ny samordnare för samiskt kyrkoliv

Stiftsdiakon Susanne Karlsson anställdes förra året på stiftskansliet i Härnösand, med uppdrag som samordningsansvarig för samiskt kyrkoliv.

– Jag ser verkligen fram emot att få vara med och främja utvecklingen av det sydsamiska kyrkolivet i församlingarna. Det händer mycket inom det området nu i vårt stift och det är både roligt och lärorikt att få vara en del av det arbetet, säger hon.

Susanne Karlsson har även samordningsansvar för stiftskansliet främjande av arbetet med ideellt medarbetarskap och det internationella arbetet genom Act Svenska kyrkan. Uppdraget inom det samiska området delar hon

Foto: Maria Edebo Persson

Susanne Karlsson, samordningsansvarig för samiskt kyrkoliv.

med prästen Sofia Strinnholm som arbetar halvtid för Härnösands stift.

Susanne Karlsson kommer närmast från arbete som diakon i Gästrikland. Längre tillbaka i tiden har hon arbetat inom hemslöjds- och kulturområdet i Västernorrland och Västerbotten. **Kajsa Åslin**

Ärkebiskopen på besök i Jämtland

Den 11-12 maj är ärkebiskop Martin Modéus på besök i Jämtland. I fokus för visiten står det sydsamiska kyrkolivet.

Under besöket kommer ärkebiskopen bland annat att möta de församlingsanställda som ingår i ett nätverk för samiskt kyrkoliv, han kommer att besöka Gaaltije och han kommer att besöka några församlingar.

Han kommer även ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper om det samiska konfirmandlägret.

Martin Modéus tog i december 2022 över som ärkebiskop i Svenska kyrkan. Han var tidigare biskop i Linköpings stift.

**Manne aavodeminie gosse
åadtjoeb baakoeh mov
smaaregistie lieredh jñh
mov learoehkidie lierehtidh.
Manne aavodeminie mov
giele-skeavroe dieves gieleh
maahtaldahkijste.**

Mov nomme Brita Evelina Olofsson jñh manne Krovhtejaevreste, Maaresvillien dajveste báatab. Manne lohkehtæjjine barke-minie jñh raaktan daelie aavodeminie destie mij daanpien deahpadamme; åadtjeme orre baakoeh learoehkidie lierehtidh, mov áarjelsaemien smaaregistie! Mejtie datne baakoeh skeavroe govleme?

Skeavrosne Leah gáarome-deerpegh mah daerpies utnedh gosse vytnesjidh. Mov skeavrosne skaarja, naaloeh, aejmieh, soenh, soermegætie, báaloeh, tsñhkestahke jñh ovnessie. Manne mov skeavroeb tjaebpieslaakan ríeseme kruana dierine jñh smaave gierkiejgumie. 2018 tjáadtje. Skáerreste gáárel dahkesne mejtie jñjtje báárhkesjamme. Destie garmerdeb.

Maanabaelien tjídtjien jñh áabpan skeavrojde alt vuajneme, menh idtjib daejrieh guktie mov maadteraahka dab mijjen gielesne gåhtjome. Idtjib tjídtjaajja (Gösta Jonsson) daejrieh gænnah, ij díhte áadtjeme saemiengieleb lieredh eensilaakan soptsestidh. Idtjib daejrieh gæssie æmie Gunilla Eriksson munnjan soptsesti.

ÆMIE GUNILLAN tjídtjaahkah gon aajjah (Lisa Larsson r. Jonsdotter jñh Axel Larsson) jñh mov aajjan tjídtjaahkah gon aajjah (Anna Brita r. Rodin jñh Hans Heribert Hansson) loevtsæjraj orreme 1920-taalen raejeste, Sáahtan jñh Vaelliegietjien, jñh minngemosth Krovhtejaevresne. Dillie áarjel-

Skeavroe mov skaehtie

Mov skeavroe.

Guvvie: Privaate

saemiengielem gaajhkene lehkesne. Májhtab dellie goh máannoeh æmie Gunillah limen sov tjööknesne tjahkesjeminie, kaafeb jovkeminie, soptsestalleminie. Vñhnteb lij 2012, 12 jaepien juassah. "Daate skeavroe" jeehti.

Gáaromedeerpegh vihkele jis edtja buektiehtidh maab-akt vytnesjidh. Seamma goh saemien-gieleh maahtaldahkh vihkele gosse saemiestidh. Mov jieliemisnie áadtjeme dan jñjnñh maahtoeh mov gielesne skeavrose biejedh. Manne májhtab gosse idtjib mæhtieh dan jñjnñeb saemiengieleb, menh daelie hov maahtab dovne saemien-gielese tjæledh jñh saemiestidh. Gellie baakoeh mov smaaregisnie aaj, jñh fierhtene baakoe gulline. Sijñhteb dan gellie almetjñh dan ávteste gjíhtedh.

**Maanabaelien
tjídjtjien jñh
áabpan skeavrojde
alt vuajneme,
menh idtjib
daejrieh
guktie mov
maadteraahka
dab mijjen gielesne
gåhtjome.**

Guvvie: Carl-Johan Utsi

Kommentar fra redaktør: Denne teksten er skrevet på et nordlig sørsamisk der man ofte bruker -b- i stedet for -m-, spesielt i endelser på ord. Dette er ikke vedtatt skriftspråk, men etter ønske fra skribenten trykkes teksten slik. Gjør dette teksten vanskelig å lese? Eller er det en kjærkommen variant? Send oss gjerne synspunkt på dd@samiskmenighet.no.

Gallesh manneb bíhkedamme guktie gáarodh, guktie saemiestidh. Dah bíhkedamme skaarjine maahtab baakoeh bietskiedidh guktie ríekteslaakan sojjehtidh. Aejmie jñh soenine maahtab baakoeh tjáanghkan gáarodh guktie ellies raajesh tseegkedh. Tsñhkestahkine gieleb nastab.

Daajrab gujht naan aejkien miste sopessteb, maahtab gujht miste gáarodh aaj. Menh dellie gáarede barre ríhtedh jñh pryövedh vihth!

GOSSE DAAN BJÛRE rontesteb dle Paulo Coelho'n gærjab "Alkemisten" májhtajeb. Santiago ryöjne-sjæjjine Spaniesne jielieminie. Sæjhta skaehtieb gaavnedh jñh bíjre jarkan veartanisnie fealede skaehtieb jaksedh. Orre sijjide báata, skaehtieb ohtsedeminie jñh ohtsedeminie. Jis manne ríekteslaakan májhtab dellie minngemosth gåatan vihth gaavna, aajhtsa skaehtie sov vaajmosne joe. Gellien aejkien dobtene goh barre ohtsedeminie, menh skaehtie mov maadtoen dajvesne gáávnesne, skaehtie mov vaajmosne. Jalhts eah gellie baakoeh mov smaaregistie govlesuvvieh, jalhts gallesh gieleine ovnessie vuekine tjabreminie, daajrab gujht: skeavroe manne áadtjeme lieredh, jñh daelie göökte vielie. Jñh datne aaj. Gíele ennje jielieminie. Dan ávteste aavoedeb.

Brita Evelina Olofsson

SAMMANFATTNING

Skeavroe - min skatt

Jag är Brita Evelina Olofsson från Grytsjö, Marsfjäll. Jag gläds då jag lär mina elever ord som skeavroe (sypåse) från min sydsamiska dialekt.

I denna skeavroe, finns det nödvändigaste för att slöjda. Där finns

saxen, skärnålarna, sentråden och tändaren.

I barndomen såg jag min mors och systers sypåsar, men jag visste inte hur min gammelmormor kallade den på vårt språk, förrän æmie (avdöde) Gunilla Eriksson lärde mig.

Æmie Gunillas mormor och morfar (Lisa Larsson f. Jonsdotter och Axel Larsson) bodde från 1920-talet vid fjällen Vaellien och Sättan, jämsides med min morfars mormor och morfar (Anna Brita f. Rodin och Hans Heribert Hansson). Då när samiskan var överallt. Jag minns då jag och Gunilla satt i hennes kök, drack kaffe och pratade. Jag tror det var år 2012. "Daate skeavroe", sa hon.

Lika viktigt som sysaker behövs för att sy, behövs språkliga färdigheter för att prata. Jag är så tacksam för de som bidragit till min språkliga sypåse, för idag kan jag både skriva och tala samiska. Som Santiago letade skatten världen över i boken "Alkemisten" av Paulo Coelho, upptäckte jag att hjärtespråket var skatten. Magiskt att både du och eleverna nu vet vad ordet skeavroe betyder!

Øyfjell-saka endelig for retten

I to år har rettssaken knytt til Øyfjellet vindkraftverk i Vefsn blitt utsatt. Nå er saken satt opp fra 27. mai til 13. juni. I utgangspunktet er det spørsmålet om erstatning til Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt som skal vurderes, men reinbeitedistriktet vil trolig be om at konsesjonen kjennes ugyldig. Slik har saken en helt klar parallell til Fosen-saken.

Selve ordlyden i saken i tingretten er som følger: "Fastsettelse av erstatning for ervervelse av grunn til bruk for Øyfjellet vindkraftverk. Ekspropriasjon av grunn og rettigheter." Som i Fosen-saken går Regjeringsadvokaten inn som partshjelp for utbygger på oppdrag fra Energi- og energidepartementet (tidligere Olje- og energidepartementet).

Departementet har tidligere presisert at de ikke deltar for å støtte utbygger i spørsmålet om størrelsen på erstatningsutbetaling. Departementets anliggende er å argumentere for konsesjonen til utbygging er gyldig. Som kjent ble konsesjonen til Fosen-utbyggingen kjent ugyldig. Etter nye forhandlinger er det gjort nye avtaler for deler av utbyggingen der, noe som gjør at deler av Fosen-utbyggingen nå er å anse som gyldig med de vilkår avtalen setter. Se omtale av avtalen på s. 4-5 i dette bladet.

DET ER FLERE interessante spørsmål som vil bli besvart i denne rettssaken. For det første vil det være svært interessant å se hvordan tingretten vil vurdere gyldigheten av konsesjonen sett i lys av Fosen-dommen. For det andre har etterspillet etter Fosen-dommen vært sterkt kritisert. Det tok over to år før de første praktiske konsekvensene av dommen ble tydeliggjort gjennom en framforhandlet avtale. Det vil det være interessant å se om tingretten vil være mer tydelig enn Høyesterett på veien videre om de problematiserer selve utbyggingen og konsesjonsvilkårene.

Einar Sørliid Bondevik

Skole og kirke gir respons

I rapporten fra Stortingets Sannhets og forsoningskomisjon ble alle institusjoner og organisasjoner oppfordret til å sette seg inn i rapporten og gjøre egnede tiltak i eget arbeid. Noen organisasjoner har tatt dette opp dette arbeidet.

Skole og kirke har vært to svært sentrale aktører i fornorskingspolitikken mot samer, kvener, norskfinner og skogfinner. Det er derfor både gledelig og nødvendig at rapporten blir lest og tatt opp av kirken og skolen. Utdanningsforbundet er den arbeidstakerorganisasjonen som organiserer

flest lærere i Norge. I en uttalelse i høst beklaget de den urett og skam som norske lærere påførte barn og familier. Leder i Utdanningsforbundet sier blant annet:

– Fornorskingsprosessen er et sort kapittel i lærerprofesjonens historie, og en fullgod forsoning kan vanskelig skje før lærere tar inn over seg sannheten om hva som har skjedd i skolen og hvilke konsekvenser det har hatt for generasjoner av våre elever.

UNDER KIRKEMØTET 11.-14. april vil Den norske kirkes øverste organ behandle stortingsrapporten. I innledningen på saksdoku-

mentet siterer man et utdrag fra kommisjonsrapporten: "Kommisjonen mener det hviler et stort ansvar på kirken med sin rolle i fornorskningen til å bidra til videre forsoning." Forslaget til vedtak på Kirkemøtet er bygd opp rundt fire punkter:

- 1) Erkjenne medvirkning og bidra til forsoning
- 2) Inkludere samers, kveners/ norskfinners og skogfinners tradisjoner og religiøsitet
- 3) Oppfordre alle i kirka til å gjøre seg kjent med innholdet rapporten
- 4) Utarbeidelse av en handlingsplan i samhandling med relevante aktører

Fosen-aksjonister for retten

I forbindelse med aksjonene for Fosen-dommen i månedsskiftet februar/mars i fjor ble flere av aksjonistene fjernet av politiet og arrestert. Politiet anbefalte likevel at de ikke skulle bøtelegges, men statsadvokaten ville ikke følge politiets anbefaling og bøtela aksjonistene. Siden aksjonistene ikke vil vedta bøtene, måtte de møte i Oslo tingrett i midten av mars.

I rettssaken som startet 11. mars var 20 unge samer og støttespillere fra Natur og Ungdom tiltalt. Tiltalen gjelder manglende overholdelse av politiets pålegg om å forlate Olje- og energidepartementet og Finansdepartementet i forbindelse med aksjonene. Aksjonistene og deres advokater fra Elden Advokatfirma mener på sin side at saken er så spesiell at det ikke er grunnlag for bøter.

– Å straffe de samiske ungdommene og deres støttespillere vil være nok et brudd på deres menneskerettigheter – brudd på deres ytrings- og demonstrasjonsfrihet. Nasjonale minoriteter har et særlig sterkt vern for protester direkte rettet mot de ansvarlige i

Aksjonistene har kjempet for at dommen i Høyesterett skulle følges opp. Nå har de selv møtt i retten for aksjonene.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

Regjeringen for menneskerettsbrudd gruppen blir utsatt for, sier advokat Olaf Halvorsen Rønning på Elden Advokatfirma sin nettside.

NSR-N (NSR NOERH/UNGDOM) har i opptakten til rettssaken presentert bilder av de tiltalte satt opp mot bilder av regjeringsmedlemmer og utbyggere/drivere av vindkraftanleggene på Fosen som ble dømt ulovlige av Høyesterett. På bildene av aksjonistene skriver NSR-N "Tiltalt - Lovbrudd: Blokkert departement for å stoppe menneskerettighetsbrudd". På de andre bildene skriver NSR-N "Ikke tiltalt - Lovbrudd: Har

brutt menneskerettighetene i 870 dager".

ELLA MARIE HÆTTA ISAKSEN, en av de tiltalte, føler det absurd å stå tiltalt for å ha demonstrert mot et statlig menneskerettighetsbrudd.

– Det føles jo på mange måter helt feil, da det etter min mening er Støre og Aasland som burde straffes. Det er staten som er ansvarlig for situasjonen på Fosen, mens Fosenaksjonene, etter alt å dømme, kun har bidratt til å løse den, sa Hætta Isaksen i forkant av rettssaken.

Dom i saken var ikke klar før denne utgaven av bladet gikk i trykken.

Einar Sørliid Bondevik

på kommisjonsrapporten

Sakspapirene er lagt ut på kirken.no. Man kan også følge selve Kirkemøtet på nettsiden.

PRESTEFORNINGEN SOM organiserer de fleste prestene i Den norske kirke har også arbeidet med rapporten. En egen prosjektgruppe har gitt innspill og anbefalinger til foreningen som innarbeidet dette i sitt arbeidsprogram for den kommende perioden som ble behandlet midt i mars. Noen momenter i videre arbeid er generell kunnskapsheving om samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur samt fokus på rekruttering av prester/teologer med slik bakgrunn.

”” **Fornorskningssprosessen er et stort kapittel i lærerprofesjonens historie.**

Leder i Utdanningsforbundet

Utarbeidelse av liturgiske ressurser med utgangspunkt i samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur blir også tatt fram.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen på Stortinget har fått skriftlige innspill til rapporten i en åpen høring i forkant av 15. mars. Komiteen vil så arbeide videre med dette utover våren før dette vil gå videre til Stortinget. **Einar Sørli Bondevik**

Fotnote: Hele uttalelsen fra rapporten fra Stortingets Sannhets og forsoningskomisjon finnes i opptak med teksting på kvens og samiske tekst på:

► <https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2023/beklager-til-samene-kenene-og-skogfinnene/>

Tilbyr masterprogram for sør- og lulesamiske studenter

Norges arktiske universitet UiT i Tromsø tilbyr for første gang masterprogram i samisk språk og litteraturvitenskap spesielt tilpasset for sør- og lulesamiske studenter. Søknadsfristen er satt til 15. april.

Tilbudet er et samarbeid med Nord universitet og vil starte fra høsten 2024 under forutsetning av nok antall studenter. Undervisningen er samlingsbasert, med fysiske samlinger i Levanger i Trøndelag og digitalt via Zoom. Lene Antonsen, professor i samisk språkvitenskap, understreker viktigheten av det nye studie-tilbudet.

– Vi har enormt behov for kvalifiserte fagfolk med kunnskap og kompetanse innen sør- og lulesamisk språk. Masterkandidater kan rekrutteres til undervisningsstillinger både ved universitet og i videregående skole, samt til forskerstillinger på universitet.

DET ER ANTONSEN, professor Trond Trosterud og førsteamanuensis Lill Tove Fredriksen fra Institutt for språk og litteratur ved UiT i Tromsø som vil stå for undervisningen, pluss noen gjesteforelesere.

Undervisningsspråket i det ordinære masterprogrammet er nordsamisk. Det vil nødvendigvis

Institutt for språk og litteratur Lene Antonsen, Trond Trosterud og Tove Fredriksen er stolt over å kunne tilby masteremner spesielt tilpasset sør- og lulesamiske studenter.

Foto: Jakob Bjørvig Henriksen/UIT

begrense mulighetene for sør-samiske studenter.

– På vårt nye og tilpassede studium blir undervisningsspråket norsk, men med seminarer på sør- og lulesamisk, forteller Antonsen. Masteremnene blir tilbudt som deltidsutdanning over tre semestre. I tillegg kommer selve masteroppgaven som utgjør to semestre på full tid, eller tre semestre på deltid.

– Ved å ta master i samisk på morsmålsnivå, vil du være med på å utvikle samisk som forsknings- og vitenskapsspråk. Du får muligheten til å fordype deg i et faglig interessant område, og skrive en selvstendig forskningsoppgave, forteller Antonsen.

En mastergrad i samisk språk- og

litteraturvitenskap gir karrieremuligheter i arbeid som krever gode praktiske og teoretiske språkkunnskaper i samisk, som for eksempel oversettelse, språk- og tekstkonsulentvirksomhet, forlag og media.

EN MASTERGRAD GIR kompetanse til å undervise i samisk på høyskole og universitet samt lektorstilling i samisk på ungdom- og videregående skole. Her kreves det også praktisk pedagogisk utdanning. Den er også grunnlag for opptak til doktorgradsutdanning i samisk og arbeid som forsker ved et universitet for de som ønsker å gå videre i studier og forskning.

Husk søknadsfristen 15. april!

Kilde: uit.no

SPRÅKSPALTEN

Aelkieh saemiesticidh!

Begynn å snakke sørsamisk!

► Her kommer litt ”start-hjelp” for deg som vil begynne med sørsamisk språk. Det er lett å lære litt, og litt er mye mer enn ingenting. Så sett i gang – aelkieh saemiesticidh!

Her er eksempler på hvordan du kan hilse og ta farvel på sørsamisk:

Buerie biejjie = God dag

Buerie aerede = God morgen

Buerie iehkede = God kveld

Buerie iehkeds-biejjie = God ettermiddag

Buerie jijje = God natt

Luste gaavnesjidh = Trivelig å møtes

Åerieh njaelkies-laakan = Sov godt

Nåå nåå = Ha det

Nåå nåå, dellie = Ha det (som svar på Nåå nåå)

New Amigos på sørsamisk

► Det finnes flere digitale hjelpemidler og apper i tillegg til mer tradisjonelle lærebøker for den som ønsker å lære seg sørsamisk. Et eksempel er spillet New Amigos som opprinnelig er et brettspill. Det finnes også som app for telefon både for Android og iPhone. Der kan man også velge de andre samiske språkene inkludert skoltesamisk, pite-

samisk og umesamisk i tillegg til nord- og lulesamisk. Så vær så god – Aelkieh saemiesticidh, begynn å snakke (sør-) samisk!

DD

Rikt material i ny bok om samers liv i Jämtland

I desember 2023 presenterte stiftelsen Gaaltje boken "Samernas Undersåker". Boken inneholder ett blandat material med foton, dikter og utdrag ur olika förteckningar.

På det sättet ger författarna Ann Kristin Solsten og Ewa Ljungdahl en omsorgsfull historisk skildring av samers liv i Jämtland.

Boken är ett viktig bidrag till forståelsen og kunskapen kring samisk historia.

På ett relativt kort avstånd, norr om Indalsälven, mellom Åre-dalens folkhögskola i väst og Undersåkers kyrka i öst, ligger de tre miljöerna sameskolan i Ånge, ålderdomshemmet Fjällgård og Fjällgårdsgravarna.

Dessa miljöer bildar också underrubrik till bokens titel. I förordet beskriver författarna Undersåker, samiska Säähka, som en viktig mötesplats för samer i västra Jämtland under lång tid, både för de nomadiserande samerna og de samer som varit bofasta i bygden. Bygden beskrivs även som en religiös samlings-

punkt, nyårsmässan på missionshuset i Nyland samlade under lång tid många samer.

Boken inleds med ett avsnitt om synen på samer som sätter dokumentationens innehåll i kontext till den rådande samhällssyn som låg till grund för samhällets insatser vid den tid som skildras. Genom sju kapitler får läsaren sedan följa historien kring samerna i Undersåker i en dokumentation av de tre miljöerna som är viktiga delar av den samiska historien i Jämtland.

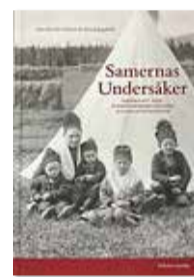
MATERIALET I BOKEN är rikt. Fotografier, dikter og utdrag ur olika förteckningar og artiklar bidrar till en omsorgsfull skildring.

Kapitlet om samernas skolgång og Ånge sameskola speglar den över 100 år långa historien med inblikk i både framväxt av skolpolitikk og organisation, till erfarenheter genom personskildringer från skolan.

Kapitlet om samisk åldersvård og ålderdomshemmet Fjällgård ger en insiktsfull bakgrund till hur åldersvården för samer organiserades i Jämtland jämfört

FAKTA

"Samernas Undersåker"

Boken "Samernas Undersåker – sameskolan i Ånge, ålderdomshemmet Fjällgård og Fjällgårdsgravarna", kom ut i desember 2023. Den har

författats av Ann Kristin Solsten og Ewa Ljungdahl og förordet är översatt till sydsamiska av Sig-Britt Persson. Det är stiftelsen Gaaltje som gett ut boken med finansiell stöd av Länsstyrelsen Jämtlands län, Sametinget samt kommunerna i Östersund, Strömsund, Krokom, Åre, Berg, Härjedalen og Älvdalen.

► Boken kan beställas via Gaaltjes hemsida, www.gaaltje.se

med övriga landet. Här beskrivs den mission som Kvinnliga Missions Arbetare (KMA) initierade bland Jämtlands samer i slutet på 1800-talet, med porträtt av konstnären og förste missionären Folke Hoving.

I kapitlet om Fjällgårdsgravarna tecknas framväxten av det område på Undersåkers kyrkogård som reserverades för avlidna från ålderdomshemmet Fjällgård. Här fanns tidigare ett röse men idag finns endast en minnessten, Fjällgårdsstenen, kvar vid den minnestavla som invigdes 2022.

AVSLUTNINGSVIS FÖLJER ett kapitel där avvecklingen av ålderdomshemmet Fjällgård og bildandet av stiftelsen Fjällgård skildras. Ambitionen var att förvalta arvet efter KMA og verksamheten vid Fjällgård genom att utveckla ett samisktt konst- og kulturcentrum i de tidigare lokalerna. Ett mål som kunde realiseras först 1984 då stiftelsen Gaaltje bildades, sedan 1999 driver stiftelsen det sydsamiska kulturcentret Gaaltje i Östersund, Staare.

Susanne Karlsson

Samiske sagn på pitesamisk og svensk

Sagn som ble nedskrevet i pitesamiske familier for mer enn 130 år siden har blitt hentet fram fra glemselen. Nå presenteres de på moderne pitesamisk og svensk.

Ignác Halász (1855–1901) var en ungarsk språkforsker som gjestet sør- og pitesamiske områder i flere runder fra 1884 til 1891. Han ga ut ei samling med sagn, skrevet på en selvutviklet pitesamisk ortografi. Nå har Peter Steggo og Inger Fjällås laget en flott populærutgave av et

utvalg av stoffet, illustrert av Stina Renberg.

På omslaget står det: "Månen som grillar en familj, vittrorna som stjäl en ståjnak, råvvga som stör människor, den dumme stållo och den onde prästen. Den pitesamiska berättartraditionen inneholder en del otäcka berättelser som du får ta del av i denna bok. Har du magkramp eller tandvärk får du också tips! Den ungerske språkforskaren Ignác Halász (1855–1901) utgav 1893 en bok med pitesamiske sagn og berättelser som han hade

FAKTA

"Alvos giehto"

Bok: Alvos giehto – pitesamiske sagn i moderne pitesamisk og svensk.

Utgiver: Silvermuseet i Arjeplog. **Salg:** Silvermuseet og Saemien Sijte (Snåsa). **Kilde:** PRM Trøndelag fylkesbibliotek.

hørt hos familien Stomak från Arjeplog. Nu kommer berättelserna äntligen hem, i denna utgåva på modern pitesamiska og svenska."

Det er flere måter boka kan leses og brukes. De som vil lese pitesamisk får enda ei bok i sin tynne bokhylle. De som vil ha en smaksprøve av samiske sagn på moderne skandinavisk, får en pent innpakket liten bok her. Boka kan leses av både barn, ungdom og voksne. Forordet fra redaktørene setter Halasz og sagnene inn i en sammenheng. **DD**

FAKTA

Specialinsatt teater den 4 april

Den specialinsatta föreställningen av "Herrarna satte oss hit" ges på Härnösands teater den 4 april klockan 14.00. Till föreställningen och det efterföljande panelsamtalet bjuds anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare i Svenska kyrkan samt sameföreningarnas medlemmar. Arrangemanget beräknas pågå till klockan 16.00.

Härnösands stift bjuder på entrén men antal platser är begränsade, så biljett behöver bokas i förväg. Först till kvarn gäller.

► Biljetten bokas senast 28 april genom mejl till harnosandsstift.kurs@svenskakyrkan.se

Giron Sámi Teáhter gör en turné i norra Sverige med föreställningen "Herrarna satte oss hit". Bild från teateraffisch.

Teater om bággojohtin på turné

Giron Sámi Teáhters turné med föreställningen "Herrarna satte oss hit", har nu kommit till sydsamiskt område.

I samband med det ges även en föreställning för Svenska kyrkan. Den följs av ett panelsamtal om försoning där teaterchefen Åsa Simma deltar.

Teaterföreställningen "Herrarna satte oss hit" bygger på Elin Anna Labbas Augustprisade bok om tvångsflyttningen av renskötande samer. Här skildras det historiska skeendet genom de tvångsflyttades ögon: om barn

som överges, renar som går förlorade och den eviga längtan till ursprungliga marker. Händelserna födde, enligt teatern, ett nytt samiskt ord: (på nordsamiska) *bággojohtin*, tvångsflyttning.

FÖRESTÄLLNINGEN ÄR ett samarbete mellan Uppsala stadsteater och Giron Sámi Teáhter. För regin står Malin Stenberg och dramatikern Stina Oscarson har skrivit manus. Den hade premiär i januari i Uppsala, dit den också kommer att återvända. Men sedan februari har föreställningen varit på turné, bland annat på flera platser i

norra Sverige. Nu ges även några föreställningar i det sydsamiska området.

I samband med turnén har Härnösands stift kunnat beställa en specialinsatt föreställning på Härnösands teater. Som ett led i arbetet med försoningsprocessen och samiskt kyrkoliv i Svenska kyrkan bjuds medarbetare i stiftets församlingar in till föreställningen. Inbjudan gäller både anställda, förtroendevalda och de som bidrar ideellt i kyrkans verksamhet. Även sameföreningarna är inbjudna.

Föreställningen i Härnösand ges

den 4 april. Den kommer att följas av ett panelsamtal på temat försoning. I samtalet medverkar teaterchefen Åsa Simma, Erik-Oscar Oscarsson, ordförande i Samiska rådet i Svenska kyrkan och biskop Eva Nordung-Byström.

I DAGARNA GER Giron Sámi Teáhter även två offentliga föreställningar i Saepmie, i Idre 23 mars och i Sundsvall 2 april. Under april ges också flera föreställningar i södra Sverige, i Göteborg, Stockholm och Uppsala. Den 30 april kommer teatern till Östersund.

Kajsa Åslin

Sydsamisk slöjdare sökes

Härnösands stift söker sydsamisk slöjdare bosatt i Jämtland, Härjedalen, Medelpad eller Ångermanland för uppdraget att formge och färdigställa smyckandet samt fodrandet av en befintlig mässhake med tillhörande stola. Dessa kommer att användas i det samiska kyrkolivet i Härnösands stift.

Det färdiga arbetet ska välkomnas i gudstjänst under augusti 2024 av biskop Eva Nordung-Byström.

Läs mer och ansök om uppdraget här:

www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift/samiska-textilier

Ansök
senast
30 april
2024

Svenska kyrkan
HÄRNÖSANDS STIFT

Prästen Gunilla Jansson talade om historia och kyrkans närvaro på platsen under invigningen i Arådalen kapell.

Foto: Ann Kristin Solsten

Daelvie i Arådalen inledde konstprojekt

I januari invigdes första delen i konstprojektet De åtta årstiderna. Invigningen var en dag fylld av samisk kultur och historia i kyrkomiljö med temat Daelvie - Vintern. Installationen med samma namn har skapats vid ett samiskt konfirmationsläger.

Det är en fredag i januari och snön gnistrar i eftermiddagssolen. Det är lugnt och stilla bland fäbodstugor och fjäll. Termometern visar minusgrader, men inne i Arådalen kapell värmer den öppna spisen gott.

Det gemytliga kapellet ligger mitt i renskötselområdet för Tässåsens sameby. Till invigningen 1978 kom John Paul Persson över fjällen från Hosjöbottnarna med en egenhändigt tillverkad kollektthåv av renhorn och renskinn.

TRETTONDAGSAFTON 2024 har åter folk tagit sig till kapellet med skidor, skoter och till fots. Den här dagen väntar invigning av Daelvie - Vintern. Det är en del i projektet "De åtta årstiderna" med syfte att synliggöra samisk kultur och historia i kyrkomiljö.

Invigningen av konstinstallatio-

Arådalen bjöd på härlig vinter när den första delen av konstprojektet "De åtta årstiderna" invigdes.

Foto: Helena Stridh

nen inleds till toner av tramporgel och en berättelse om den nedbrunna skolkåtan i Glen, skriven av projektledaren Ann Kristin Solsten. På plats finns en kåta i miniatyr skapad vid ett samiskt konfirmationsläger. Den unge konstnären Aslak Kråik har bidragit med slöjddelar och Ann Kristin Solsten med vinterbilder.

Träkapellet fylls med stämmings-

full sång av Hanna Wasara Larsson, ackompanjerad av Anders Nilsson. De framför en nyskriven sångtext av Unni Ryen, tonsatt av Vegar Dahl.

Prästen Gunilla Jansson flätar samman historia med kapellet och kyrkans närvaro på platsen till en helhet som är större än oss själva. Dagen avrundas med vintersoppa, bröd, kaffe och kaka innan hemfärd genom det vackra vinterlandskapet.

PROJEKTET "De åtta årstiderna" genomförs i samverkan med kapellstiftelsen, Tossåsens sameby, Sydöstra Jämtlands pastorat och Sensus. Årstiden Daelvie - Vintern har skapats genom bidrag från Härnösands stift, Region Jämtland-Härjedalen och Bergs kommun. De involverade hoppas nu att medel ska beviljas för att kunna skapa och presentera de övriga sju årstiderna under de närmaste åren.

Tanken är att samtliga årstider ska kunna lånas eller hyras ut till offentliga lokaler som vill lyfta samisk kultur i samverkan med kyrkans högtider.

Mikaela Håkansson

Installationen Daelvie - Vintern har skapats

av samiska konfirmander i samarbete med konstnären Aslak Kråik och fotografen och projektledaren Ann Kristin Solsten.

Foto: Helena Stridh

Vajans ögon

Hon står där och bara ser på mig. Lugna ögon möter mina genom bilrutan någonstans mellan Blattniksele och Sorsele. Hon bara ser på mig; vajan, ren-modern.

Det är ett möte som har skett många gånger, för det går inte att räkna på mina tio fingrar alla gånger jag har stannat bilen för att släppa fram renar över vägen, stannat för att vänta tills de flyttat sig från vägen där saltet har hägrat, stannat för att inte någon av oss ska bli skadad. Och nu står vi här igen. Jag sitter i min bil, renen står mitt på vägen utan en tillstymmelse till att flytta sig, och jag kan varken köra förbi den åt vänster eller åt höger.

Plötsligt förstår jag varför. Där kommer två renkalvar trippandes, eller snarare snubblandes, över plogkanten. De är varken små eller stora, någonstans mitt emellan. Vajan bryter vår ögonkontakt för att se sig om för att kalvarna ska ta sig över vägen utan större problem, och sedan möter hon min blick igen. Jag ser i de lugna ögonen hur mina halvljus glänser i visheten som modern besitter. Hon står där, mitt i vägen, tills de två kalvarna har tagit sig över den andra plogkanten och därmed är säkra från bilvägen. Då går även hon. Lugnt och stilla. Och så är hon borta.

JAG KAN INTE låta bli att tänka på vajan som en av många bilder av Maria, denna modiga flicka som vi möter i evangelietexten på Marie Bebedelsedag. Hon som både vågar ifrågasätta ängelns budskap, men som också vågar säga ja; "Må det ske med mig som du har sagt."

Maria ger Jesus den uppväxt och uppfostran som han behöver för att klara sig i det samhälle där han lever och verkar, och hon har förmodligen både en varm och en fast hand när det behövs. Maria har förmodligen precis som vajan ställt sig i vägen ibland, och hon har förmodligen varit den som behövt utstråla lugn och tålmod, och som obevekligt stått kvar, trots hur många gånger hennes gränser har testats, för hon behöver förvalta sitt uppdrag som mamma.

Foto: Einar Sorlid Bondevik

Vajan och Maria lär oss något viktigt om våra egna liv, att ibland måste vi ställa oss mitt i vägen så att alla hel- och halvljus kan speglas i oss.

Men sen kommer den stora prövningen, där varken Maria eller vajan kan stå kvar mitt i vägen. Plötsligt kommer en alldeles för stor bil med alldeles för starka lyktor och med alldeles för hög fart för att kunna stanna i tid, så där typiskt livet! Maria backar för Guds vilja, för hon har själv sagt att hon är Herrens tjänarinna, och må det ske med henne, alla delar av henne, som ängeln har sagt.

Vajan måste också backa där på vägen, för inte ens hennes lugna blick kan stoppa livets framfart om det går fort nog. Det är alltid en chansning när hon går ut på vägen, för det är inte säkert att alla bilarna stannar. Maria och vajan tvingas backa för mänsklighetens allra fulaste sidor, där inställningen "störst går först" är genomgående. Där finns ingen ödmjukhet inför gåvan som Gud gett oss i form av liv och andetag.

VAJAN OCH MARIA lär oss något viktigt om våra egna liv, att ibland måste vi ställa oss mitt i vägen så att alla hel- och halvljus kan speglas i oss, precis som solen speglas i Mariamaljan som står i Stora kyrkan i Östersund och strålar över församlingen i bänkarna. Och ibland måste vi ta ett steg tillbaka av ödmjukhet, för det som är mycket större än oss själva och som vi inte kan klara av att kontrollera. Både vajan och Maria, dessa urmödrar, lär oss att förvaltarens ansvar är svårt, men vi får inte glömma att livet är en gåva, liksom skapelsen vi lever i. Om vi inte tar vårt ansvar, oavsett om det är att ställa sig mitt i vägen eller att backa några steg, så kan inte Skaparens vilja ske, och skapelsen skulle inte bli ett samarbete och en balans mellan gudomligt och mänskligt.

Så även om vi sitter stilla i våra liv, kanske i en bil mellan Blattniksele och Sorsele, med en obeveklig renmamma framför oss, så ekar Marias ord i luften omkring oss, den kallelse som vi har gemensamt med allt levande: må det ske med mig så som du har sagt.

Emilia Holmlund

Präst Stora kyrkan Östersund

BIJPELE-TEKSTE

Dijre Maarjese Jeesusen bijre

Govhteden asken eengkele Gabri-el Jupmelen luvhtie bööti, noere niejten gaaikoe, staarese mij Nasaretse, Galilejesne. Dan nomme Maarja, Josefen faelhkieniejte. Josef Daviden boelveste lij. Eengkele dan gaaikoe baata jih jeahta: "Aavodh, Jupmele dutnjien aarmege! Jupmele datnine!" Maarja eengkelen baakoyste billije jih ussjede guktie edtja daam dijrem guarkedh. Eengkele jeahta:

"Aellieh billh Maarja! Jupmele dutnjien aarmege. Naajsan edtjh sjidtedh, jih baarniem baersieldidh, jih dam galkh Jeesusnie nommestehedh. Dihte aajvemes sjædta jih Jallatjommesen baernine gohtjesävva. Åejvie Jupmele aehtjeben, Daviden, aajvemes tjahkes-sijjiem disse vadta. Jaahken sliektine ihkuve aajkan reerie, jih dan faamoe ij gæssie gænnah nähkh."

Maarja eengkelasse jeahta:

"Saarnoeh guktie? Im Leah daåkerdamme."

Eengkele dellie jeahta:

"Aejlies Voejkene dutnjien baata jih Jallatjommesen faamoe datnine lea.

Dannasinie maana gie reakede, aejlies jih Jupmelen Baernine gohtjesävva. Dov laevie Læspa aaj naajsan jih baarniem vuertieminie, maaje bæeries. Læspan bijre jeehtin idtji maehtieh maanadovvedh, daelie hov govhteden askesne naajsan. Juktie Jupmele gaajhkem buektehte."

Maarja jeahta: "Manne Jupmelen dienesjæjja. Vaajt mannine sjædta guktie datne jeahteme." Jih eengkele Maarjam leehpi.

Luk 1,26-38

► Jeatjah bijpelteksth maahtah daesnie lohkedh: www.bibel.no
► Bijpeltekste jih "Åssjalommesh" juakaldahkesne jih eah sinsitnide jearohks.

Returadresse:

Daerpies Dierie, Sørlandsveien 54,
N-8624 Mo i Rana, Norge

Orre testamentem gellie jaepide jarkoestamme

Daan jaepien Bijpelen Orre testamentem galka bæjjoehtovvedh. Mietsken 24:n - 25:n biejjien stoerre heevehtimmie lea Staaresne, Sveerjesne. Nöörjesne aaj heevehtimh ånnetji mænngan, Tråantesne rahkan lãhkeden biejjien.

Bierna Leine Bientie bijpele-teksten "maadtoeålmie" lea. Nov gujht ij Bierna bijpele-tekstide 1700- jallh 1800- jaepeste jarkoestamme. Minngemes mahte njieljeluhkide jaepide jis bijpele-tekstide jarkoestamme. Bierna voestes jarkoestæjja bijpele-tekstide daaletje åarjelsaemien tjaaleldh gïelese jarkoestamme. Bierna jis ij leah oktegh barkeme.

- Mijjeh gellie jaepieh Bijpelen tekstine barkeme. Aalkoevistie mænnoeh Jaahkenelkien Anna ektine barkeme, Bierna jeahta. Dah guaktah "Markosen vaentjele" jaepien 1993 bæjjoehtigan. Bijpele- baalhkam 1997 gærjan gaavhtan åadtjoejigan. Åemie Jaahkenelkien Anna akte båarasommes jarkoestæjje Bierna ektine barkeme. Mænngan vielie jarkoestæjje ektine barkeme.

- Gosse eelkimen jarkoestidh, ij mijjen naan baakoegærja, ajve ohtje gærjetje maam Ella Holm Bull tjaaleme. Ussjedem joekoen hijven

Bierna Leine Bientie geerjene lea juktie Orre testamentem daan jaepien galka bæjjoehtovvedh.

Guvvie: DD/Einar Sørliid Bondevik

orre baakojde ohtsedidh. Jih dellie hijven båarasåabpoe jarkoestæjje ektine barkedh, Bierna jeahta.

BIERNAN AAJ JEATJAH barkoeh. Dan gielhtie ij abpe tïjjem bijpele-tekstem jarkosth. Bierna hearrine årroejji 2014 raajan, jih dan mænngan aaj gærhkoen liturgijidie jarkoestamme, gærjide tjaaleme.

- Im gaajhkem tïjjem Bijpielinie jih Orre testamentine barkeme, Bierna jeahta.

- Gïese vihkeles Bijpelem jar-koestidh, gærhkose, åålmegasse, gïelese?

Bierna gyhtjelassem aajahtalla. Ibie jïejkh Bierna ussjede sov barkeme vihkeles lea. Jïjnjh almetjh aaj bijpele-tekstide lohkele jih Biernese jeahteme tuhtjeh bijpele-teksten gïele tïjelke jih tjaebpie lea. Dellie Bierna geerjene sjædta.

- Gegkedem bijpele-tekstide gaajhkesidie vihkele lea. Gærhkoen åålmegasse daarpesje tekstide gosse laavkomem, juvlehtimmiem jallh pruvremem heevehte. Ussjedem båeries tekstih hijven tekstih skuvlese. Åarjelsaemien bijpelen gïele njaalmeldh gïeline lea,

Jih dellie hijven båarasåabpoe jarkoestæjje ektine barkedh.

Bierna Leine Bientie

guktie almetjh dejpeli soptsestie. Bijpele-teksten ij leah gellie liejmieh, Bierna jeahta.

MEJTIE ORRE TESTAMENTE varkemes riejjies jis akte almetjh oktegh jarkoestamme. Bierna jis tuhtjeh hijven lea jeatjah jarkoestæjje digkiedidh. Teksth buerebe sjidtieh gosse gellie almetjh ektine sjæjsjalie. Bierna annje bijpele-tekstide jarkoste. Nöörjen Bijpelesiebrie sæjhta aaj Båeries Testamentem bæjjoehtidh. Orre jarkoestæjje dej tekstide aalkeme barkedh. Sæjhta Bierna orrijidh?

- Im dæjrieh man guhkiem gaegnedem. Sijhtem aaj pensjonistine årroddh juktie dælie abpe biejjiem tjahkesjem Orre testamentem illedh. Ussjedem noere almetjh barkemem lissiehtie. Luste aaj viehkine årroddh, Bierna jeahta. **Einar Sørliid Bondevik**

SAMMENDRAG

Oversatt Det nye testamentet i mange år

► Det nye testamentet blir utgitt i år med feiring i Östersund, Sverige, 24-25/8 og senere 9/11 i Trondheim. Bierna Leine Bientie startet arbeidet med å oversette

NT til moderne sørsamisk og har arbeidet med mange oversettere, først med Anna Jacobsen og fullførte Markusevangeliet i 1993.

- Vi hadde ikke ordbøker, kun

en liten bok Ella Holm Bull hadde laget. Da var det gull å arbeide sammen med eldre oversettere, forteller Bierna som også har hatt preste- og liturgiarbeid i tillegg til andre prosjekter. Arbeidet kunne kanskje gått raskere om man hadde arbeidet alene, og språket har blitt bedre når flere har diskutert sammen. Bibelselskapet ønsker også å oversette Det gamle

testamentet. Bierna er fortsatt med og setter pris på å være hjelper for nye oversettere. Men han ønsker også å bli pensjonist.

- Jeg håper bibeltekstene kan være viktige for alle, både menighet i gudstjenester og handlinger og i skolen. Språket er nært det muntlige språket som ble snakket før, og det skal ikke være mye feil i teksten, sier Bierna Leine Bientie.